

Egy múzeum — egy szocialista brigád

A szolnoki Damjanich János Múzeum és a Damjanich Szocialista Brigád együttműködése

Az MSZMP X. és XI. kongresszusa hangsúlyozott figyelmet fordított a közművelési munkára. A két kongresszus közötti időszakban, különösen a XI. kongresszus után a különböző szintű párt- és állami szervek a közművelődést érintő területekkel többször foglalkoztak és komoly, hosszú távon ható intézkedések születtek. Az e vonatkozásban jelentkező feladatok a Szolnok megyében működő múzeumok számára nem voltak idegenek. Közművelődési munkát eddig is végeztek, a munkásművelődéssel eddig is foglalkoztak. A meglévő tapasztalatok figyelembevételével a munkásság közötti tevékenységünk szélesítésének és hatékonyságának fokozása érdekében munkánkat újra végig kellett gondolnunk.

A munkásság körében végeztetett múzeumi közművelődési munkának, a múzeumügy számára újabb munkástörmegek megnyerésének bázisai az üzemek lehetnek. Ezekre támaszkodva növekszenek lehetőségeink, hogy a múzeumi munka sajátosságait, eredményeit a munkások még szélesebb köre ismerje meg. A „szocialista módon dolgozni, élni, tanulni” követelményeiben élő szocialista brigádok azok a kis közösségek, melyek „aktív magként” az üzemekben és a munkások között legjobb segítőtársaink, szövetségeseink lehetnek.

Adottságainkat, személyi ellátottságunkat, funkcióinkat és munkaterületünket szem előtt tartva keressük, a „nyitás” további lehetőségeit. Ezt úgy kell tennünk, hogy a múzeumok vonzásának fokozása mellett az üzemekben, munkahelyeken növeljük a múzeumi közművelődési tevékenység hatékonyságát. Munkánkat olyan irányban kell továbbfejlesztelnünk, amely találkozik a munkások igényeivel.

Ehhez az újabb utakat kereső munkához sok segítséget és jó gondolatokat adott a Szolnoki Papírgyár Damjanich János Szocialista Brigádja és a szolnoki Damjanich János Múzeum között 7 éve tartó eredményes együttműködés.

A 12 tagú, sokszorosan kitüntetett Damjanich János Szocialista Brigád a Papírgyári Vállalat szolnoki papírgyárának erőművében dolgozik. Kapcsolatuk a szolnoki Damjanich János Múzeummal 1970-ben kezdődött a szokásos módon. Kulturális vállalásuk egyik feladatuként bejöttek a múzeumba, hogy a kiállításokat megnézzék. A kiállított régészeti, néprajzi, történelmi és képzőművészeti anyagok felkeltették az érdeklődésüket, s mind sűrűbben látogatták a múzeum rendezvényeit. A kezdeti nézeledést, tárlatvezetés-hallgatást felváltotta a kérdéses, a véleménynyilvánítás. Érdeklődésük fokozódott, rendszeres múzeumlátogatókka váltak. A múzeum dolgozóinak, vezetőinek is feltűnt a szerény, érdeklődő kis közösség, s — a többi szocialista brigádra fordított figyelem mellett — keresik a Damjanich János Szocialista Brigáddal kiépíthető szorosabb kapcsolat lehetőségét.

Az egymás iránti érdeklődés és a Múzeum ügyének közös szeretete 1971-ben a brigád és a múzeum közötti 3 évre szóló szocialista szerződés megkötését eredményezte. Ennek lejáratá után — a nagyon pozitív tapasztalatok alapján — a szocialista szerződést közös megegyezéssel újabb 5 évre meghosszabbítottuk.

A szocialista szerződés főbb pontjai az alábbiak:

A Damjanich Szocialista Brigád vállalja: 1. 200 óra társadalmi munka végzését szabad időben a Damjanich Múzeumban, ásatásoknál és belső rendezésnél. 2. Évente több alkalommal részt vesznek múzeumi kiállítás megnyitásán, illetve közösen megtekintik a múzeum és a Szolnoki Galéria kiállításait. A múzeum rendezvényein esetenként családtagjaikkal is részt vesznek. 3. A múzeum dolgozóit meghívják brigádgyűléseikre. 4. A szocialista brigád tagjai Szolnok területén részt vesznek a muzeális értékű anyagok felkutatásában, s ezzel segítik a múzeum gyűjtőmunkáját.

A Damjanich János Múzeum dolgozó vállaltja: 1. A szocialista brigád igényei szerint előadásokat, konzultációkat tartanak (történelmi, helytörténelmi, munkaszociológiai, politikai, régészeti, néprajzi témakörben). 2. A szocialista brigád üzemen belül szervezett kulturális rendezvényeihez esetenként segítséget adnak (kiállítás, előadások stb.). 3. Szakmai tapasztalatcseréjükre a múzeum mikrobuszt és az országjáráshoz vezetőt biztosít. Ezen felül az ásatásokra és egyéb, nem Szolnokon történő múzeumi munka segítéséhez a múzeum kölcsönadja mikrobuszát. 4. Csoportos látogatás esetén gondoskodnak a tárlatvezetésről. 5. A brigád tagjait meghívják baráti beszélgetésekre a múzeumba és a Szolnoki Galériába. 6. A szocialista brigád dolgozóit valamennyi rendezvényre meghívják, a múzeumi kiadványokat részükre eljuttat-

ják. 7. A brigád tagjai számára Szolnok megye valamennyi múzeumába érvényes ingyenes belépőt adnak.

A szocialista szerződés alapján kialakult közös tevékenység a szocialista brigád számára sok új, az általános műveltség szélesítésére, elmélyítésére alkalmas munkát eredményezett, a múzeum számára pedig a hatókör szélesedését, a gyűjtő- és a belső rendet fejlesztő munka segítését, a közművelődési tevékenység sokszínűbbé válását, s nem kevés megtakarítást jelentett.

A brigádtagok bekapcsolódtak a megye területén folyó ásatási munkákba. Az ásatásokon előkerült anyagokról, az azokkal kapcsolatos történelmi korról, az akkor élő emberekről és azok életmódjáról az ásatást vezető régész-muzeológus a helyszínen előadást, megbeszélést tartott. A múzeum által rendezett munkásmozgalmi kiállítások egy részének előkészítő munkálatai során olyan anyaggal is találkozott, melyek kiállításra nem kerültek ugyan, de bővítette ismereteiket. Nemzeti, nem egy esetben nemzetközi értéket jelentő anyagok feltárásának, megmentésének voltak aktív közreműködői. A múzeumi kiadványok rendezésében, a rotán készült anyagok „összehordásában” is segítettek.

A közös munkák lehetővé tették, hogy a szocialista brigád tagjai a társadalomtudományok jónéhány területével részletesebben és alaposabban megismerkedjenek. Az élő és folyamatos kapcsolat a történelem, munkásmozgalom, helytörténet, régészet, néprajz tárgyi és dokumentációs anyagaival, emlékeivel, közvetlenebb érintkezésük a képzőművészet alkotásaival számukra ezek részletesebb és közvetlenül bizonyított megismerését tette lehetővé.

A Damjanich Szocialista Brigád még 1969-ben — a gyárban elsőként — kezdeményezte, hogy a gyár mikrobuszával menjenek a tárgyárakba tapasztalatszerésre. Ezek az utak a múzeummal való kapcsolat létrejötte után — a szakmai ismeretszerésen túl — tudatosan megtervezett és megszervezett országjárással kapcsolódtak össze. Számukra a lábatlani, fűzfői, diósgyőri, csepeli, szentendrei, dunaujvárosi gyárlátogatások egyben országjárást is jelentettek. Ezeket úgy szervezték meg, hogy a földrajzi, történelmi, munkásmozgalmi, néprajzi, művészeti értékekkel is megismerkedjenek.

A különböző vetélkedőkre történő felkészülésüket anyagokkal, előadásokkal, konzultációkkal segítettük. Így gyorsan jutottak jelentős információhoz.

A sokoldalú együttműködésnek köszönhető, hogy a Damjanich Szocialista Brigád és a Damjanich Múzeum dolgozóinak egy része között jó emberi kapcsolat jött létre. A szalonnasütések, labdarúgó-mérkőzések, lövészeti „versenyek”, az országjárások, közös találkozók mindkét részlről nagyra értékelt események.

A sokoldalú kapcsolat eredményezte, hogy a szocialista brigád kezdeményezésére a gyár összes dolgozóira is kiterjedő rendezvényekre is sor került. A II. Rákóczi Ferenc Szocialista Brigád a Rákóczi évfordulóval kapcsolatos ünnepségén a Damjanich Múzeum kiállítást készített és előadást tartott.

Ennek a kapcsolatnak eredményeképpen kerültek a papírgyárba a Szolnok megye IV. öt éves tervének eredményeit, 1918—1944 közötti munkásmozgalmát, 30 évének fejlődését bemutató kiállítások, valamint a *Munka és munkasábrázolás a képzőművészetben* című kiállítás, mely a témát eredeti festményeken mutatta be. Ezek a kiállítások később a megye üzemébe, közművelődési intézményeibe vándoroltak.

Az Ady Szocialista Brigád névadó ünnepségére — melyre a szolnoki gyárak összes Ady nevével viselő szocialista brigádját meghívták — ugyancsak a múzeum készítette Adyról szóló kiállítást. Ezek azonban csak kiragadott példák a sok közös rendezvényből.

E kapcsolat — szintén a gyár összes dolgozójára kiterjedő — szép megnyilvánulása volt az a munkásakadémia, melynek régészeti, történelmi, néprajzi előadásai és konzultációi szűkebb hazánk — Szolnok megyének és Szolnok városának — történetét ismertette meg a dolgozókkal. Ezáltal szorosabb lett a kapcsolatuk a papírgyárban dolgozó többi szocialista brigáddal. A Damjanich Szocialista Brigád közvetítésével a múzeum és a gyár KISZ-szervezete között is szocialista szerződés jött létre.

A Damjanich Szocialista Brigád múzeumot szerető, segítő és munkájával azonosuló magatartásának egyik legújabb megnyilvánulása a Szolnoki Galéria Baráti Körének megalakítására vonatkozó felhívás, amely a Szolnok megyei Néplapban jelent meg a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója jegyében. A felhívás időszerű volt a Szolnoki Művésztelep megalakulásának 75 éves jubileumi ünnepségei miatt is.

A baráti kör célját a felhívás szövegéből idézem: „Alakítsuk meg a művészetbaráti kört, szervezettebben vonjuk be a közművelődés folyamatába az általános művészeti

kultúra terjesztését, tervszerűbben törődünk mindnyájunk esztétikai nevelésével, kezdeményezzünk kiállításokat a Szolnoki Művésztelep egykori és mai tagjainak alkotásából, tegyük a szolnoki »múzeumudvart« a költészet és a zene otthonává, járuljunk hozzá az állandó szolnoki képtár létrehozásához!"

Reméljük, hogy a leírtakból érzékelhető volt a papírgyár Damjanich Szocialista Brigádja és a Damjanich Múzeum között kialakult és tartóssá fejlődött, sokoldalú együttműködés jelentősége. A szocialista brigád és a múzeum kapcsolatának, a közösen végzett munka közléssel szerény célunk az volt, hogy a sokéves gyakorlat közreadásával más szocialista brigádoknak, múzeumoknak vagy közművelődési intézménynek is hasznosítható ötleteket adjunk.

Zádor Béla

Állandó szabadtéri kiállítás a Kőbányai Szocialista Brigádok parkjában

A Hazafias Népfront keretében Budapesten az elsők között alakult meg a X. kerületi Helytörténeti Bizottság, Munkájának első nagyobb jelentőségű eredménye az 1970-ben kiadott *Kőbánya története* című könyv. 1973-ban a budapesti centenárium alkalmából meghirdetett *100 év 100 fénykép* fotópályázat első díját nyerte el bizottságunk. Programunkban szerepelt a Kőbánya történeléről szóló diavetítés, ismeretterjesztés és különböző helyi jellegű irodalmi pályázatok lebonyolítása. Jelenleg a *Kőbánya Enciklopédia* anyagának összegyűjtése van folyamatban.

A munkabizottság hat évvel ezelőtt kezdte meg — *Tomasskoviics Sándor és dr. Gecse Albert* gyűjtők kezdeményezésére — az ipartörténeti szempontból számításba vehető, jelekkel ellátott bontási téglák rendszeres gyűjtését. Mintegy 50—60 téglájuk adta a gyűjtés megindításának alapját. Kőbánya városközpontjának, legrégebbi épületeinek bontása módot nyújtott arra, hogy a kőbányai téglavetők és gyárak tégláit irodalmi, levéltári kutatás segítségével rendszerezetten begyűjthetjük. A gyűjtőmunkát ABC-rendszerű, rajzos, két példányban készített nyilvántartás alapján végezte a két kezdeményező, hogy elkerülje már meglevő téglák fáradságos szállítását. Téglagyári nyugdíjas bizottsági tagjaink: *Kopecsni Mihály, Kordella Lajos, Nelli László és Szathmáry Sándor, valamint Csernus Lukács Lajos, Karacs Zsigmond, Németh István és Stefanovits Endréné* segítettek elő a gyűjtést. *Bardócz Attila* és a vezetése alatt álló honismereti szakkör tagjai végezték a téglák tisztítását, mosását.

1976. okt. 21-én a munkabizottság javasolta a HNF X. kerületi bizottságának, hogy a Guttmann tó (téglagyári bányató) környékén létesítendő Kőbányai Szocialista Brigádok Parkjában egy — a társadalmi munkát jelképező és megőrkítő — emlékművet létesítsen a kerület. Ennek talapzatába a kőbányai téglavetők és téglagyárak jelekkel ellátott s a helytörténeti munka során összegyűjtött jellegzetes tégláit jól látható módon, építésével bizonyítva a kőbányai téglagyártás jelentős szerepét Buda és Pest felépítésében.

A Téglaiipari Tröszt az eredetileg csupán kőbányai téglanyagra vonatkozó kiállítási tervbe javasolta felvenni a Pest—Buda—Óbuda anyagot is. A teljes téglanyag kiállítására négy hatalmas, 4x2 méteres vasbeton kiállítási tablót építettek társadalmi munkában a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója tiszteletére, és 1977. nov. 4-én átadták a Kőbányai Szocialista Brigádok Parkjában a Budapesti Állandó Szabadtéri Kiállítást.

A tablók megépítésében, az ismertető táblák készítésében az Épületkerámiaipari Vállalat dolgozói vettek részt, a téglák beépítését *Szeles Sándor* kőműves és *dr. Gecse Albert* együtt végezte el az utóbbi által előrajzolt terv szerint. A Kőbányai Iparosok és Kereskedők Munkabizottsága a tablók márvány szegélyének szakszerű felrakását, a kiállítási rész központjában levő régi csordakút és itatóvályújának rendbehozását, s a Corchus patakmalom utolsó malomkövének márványlappal való megjelölését végezte el. A kőbányai szocialista brigádok és a Hazafias Népfront munkabizottságainak összefogása mintaképpül szolgál a jövőben tervbe vett létesítményeink megvalósításához.

A téglaiipari kiállítás 1. számú tablójának első két sorában az 1967—1977. évben átépített Magyar Nemzeti Múzeum főlépcső korlátfalainak bontási téglái szerepelnek. E téglák felett hangzott el 1848. márc. 15-én Petőfi Sándor Nemzeti Dal-a s 1919. ápr. 4-én a főlépcsőn gyűlt össze a budapesti forradalmi ifjúság.